Biuletyn Polonistyczny

07.10.2019

Université Libre de Bruxelles

Miejscowość: Brussels
Adres: Kampus Solbosch ULB CP175, Avenue FD Roosevelt 50, 1050 Bruksela

Telefon: +32 (0)2 650 38 24

E-mail: modernes.ltc@ulb.be

By prześledzić historię studiów polonistycznych na Wolnym Uniwerytecie w Brukseli / UNIVERSITÉ LIBRE DE BRUXELLES (ULB), cofnijmy się najpierw do czasów powstania uczelni, która rodzi się jako Wolny Uniwersytet Belgii w 1834 roku, cztery lata po uzyskaniu niepodległości przez Belgię i trzy lata po uchwaleniu konstytucji, zwanej lutową (1831). Artykuł nr 17 owej konstytucji głosi, że „nauczanie jest wolne", a więc – bez doktryn i bez dogmatów. Obecnie nadal, w nauczaniu, jak i naukowych badaniach, niezależność umysłu jest jedną z podstaw regulaminowych brukselskiego uniwersytetu.

Siedziba uniwersytetu mieści się początkowo w pałacu Karola Lotaryńskiego, na obecnym wzgórzu Mont des Arts. W 1842 roku uniwersytet przenosi się do pałacu Granvelle, który znajduje się przy rue des Sols, a który zostaje wyburzony, by zrobić miejsce dla nadal istniejącej Galerii Ravenstein przy Dworcu Centralnym. W 1928 roku uniwersytet przenosi się na kampus Solbosch w brukselskiej dzielnicy Ixelles, gdzie w 1910 roku odbywa się Wystawa Światowa. Dzięki dotacji Komisji kierowanej przez Herberta Hoovera uniwersytet pozyskuje wkrótce piękny budynek A, w którym obecnie mieści się katedra Polonistyki. Wizualny charakter budynku, to rezultat konkursu architektonicznego ogłoszonego w Nowym Jorku, a otwartego wyłącznie dla architektów belgijskich wybranych przez władze uniwersyteckie; wymagania konkursu dotyczą bowiem budynku o historycznym charakterze belgijskim, na przykład w stylu neogotyckim, który ostatecznie zostanie wybrany. W 1925 roku utworzona zostaje Fundacja Hoovera, aby zapewnić współpracę architektoniczną, finansową i realizację interesujących projektów. W 1930 roku

wszystkie wydziały zostają zgrupowane na kampusie Solbosch. Obecnie uniwersytet zajmuje także inne kampusy.

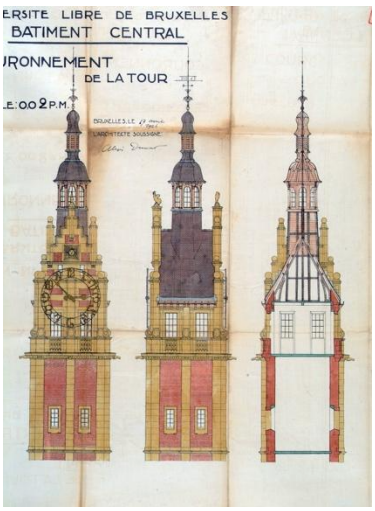

Od lewej: Pałac Karola Lotaryńskiego w Brukseli, pierwsza siedziba ULB. Archiwum ULB; Pałac Granvelle w Brukseli, siedziba uniwersytetu w latach 1842-1928. Wikimedia Commons; Projekt architektoniczny wieży budynku, Alexis Dumonta. Archiwum ULB.

Początki polonistycznego nauczania na ULB wiążą się ze studiami slawistycznymi, na Wydziale Filozofii i Literatur, istniejącym od momentu powstania uniwersytetu. Wówczas wydział ów, to jeden z czterech istniejących wydziałów, obok wydziału prawa, nauk ścisłych i medycyny. W ciągu stulecia Wydział Filozofii i Literatur zostaje podzielony na filologię klasyczną, filozofię i historię, filologię germańską, filologię romańską, historię sztuki i archeologię, dziennikarstwo i komunikację oraz slawistykę. Dodajmy, że obecnie ULB liczy 12 wydziałów o bardzo pojemnej wewnętrznej strukturze.

Katedra języka polskiego na ULB zostaje utworzona w ramach porozumienia obejmującego aspekty naukowe, literackie i edukacyjne, podpisanego między Polską a Belgią w 1925 r., a będącego wynikiem ustawy z tego samego roku[1]. Mówi ona o ustanowieniu katedr języka polskiego za granicą, które oprócz Brukseli, Lille i Nancy miały powstać również w europejskich regionach francuskojęzycznych.

Umowa zostaje podpisana przez przedstawicieli obu krajów, paralelnie do otwarcia ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Brukseli przy Avenue des Gaulois 29. To dziś nadal siedziba ambasady oraz Instytutu Polskiego, która także w tym roku obchodzi swe stulecie. Decyzję Rady Administracyjnej z dnia 4 kwietnia 1925 r., dotyczącą utworzenia na uniwersytecie zajęć z języka i kultur słowiańskich, potwierdza raport ULB za rok akademicki 1925-1926, gdzie wyraźnie zaznaczona jest założycielska rola rządu polskiego.

Pierwszym polskim uczonym i wykładowcą na ULB zostaje Wacław LEDNICKI, który przybywa do Brukseli z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Podpisanie umowy belgijsko-polskiej przewiduje od samego początku przyznanie stypendiów w wysokości 3300 złotych na 10 miesięcy, umożliwiających studentom lub młodym naukowcom z Belgii podjęcie studiów związanych z językiem, literaturą, historią Polski lub – w przypadku braku takiej możliwości – z inną dziedziną nauki. Uroczysta inauguracja ma miejsce 16 listopada 1926 roku, w obecności Ministra z Polski i ambasadora, Jana Szembeka, a pierwsze regularne zajęcia prowadzone są w roku akademickim 1926-1927[2].

W 1930 roku powstaje Instytut Filologii Wschodniej i Słowiańskiej, w ramach którego prowadzone są zajęcia z języków i literatur słowiańskich. W ich obrębie zajęcia zainicjowane przez rząd polski zostają zebrane pod nazwą „Fundacja Polska”.

Wacław LEDNICKI, urodzony w Moskwie w polskiej rodzinie, wykładowca „o wysokim rygorze naukowym i artystycznej wrażliwości”[3], zaczyna prowadzić regularne zajęcia jesienią 1926 roku. LEDNICKI, doktor Uniwersytetu Jagiellońskiego, wykłada jednocześnie na dwóch uczelniach literaturę polską i rosyjską, i współpracuje z Claudem BACKVISEM. W 1940 roku zostaje wykładowcą zaproszonym na Uniwersytet Harvarda, a później profesorem na uniwersytecie w Berkeley.

W latach 30. XX wieku oprócz profesora Lednickiego wykładają na ULB następujący nauczyciele akademiccy: Karol ZAWODZIŃSKI, specjalista od literatury polskiej ostatniego ćwierćwiecza, Aleksander ECK, prowadzący seminarium historii słowiańskiej i wykładowca historii ludów słowiańskich, lektor Moïse SZEFTEL, prowadzący praktyczne ćwiczenia z języka polskiego, profesor Witold DOROSZEWSKI, odpowiedzialny za gramatykę porównawczą języków słowiańskich oraz Boris UNBEGAUN, prowadzący ćwiczenia filologiczne z języków słowiańskich.

To czas ważnych zmian programowych, status studiów w sekcji słowiańskiej obejmuje pełny program, wówczas złożony z czterech lat: studiów licencjackich (2 lata) oraz magisterskich (2 lata) filologii i historii słowiańskiej. Poszerza się program zajęć o przedmioty historyczne, analizę dzieł literackich i osobno – o twórczość autorów rosyjskich i polskich, sprzed XVIII wieku.

W latach 1934–1935 uniwersytet obchodzi stulecie swojego powstania. Na poniższym zdjęciu z Narodowego Archiwum Cyfrowego widać kampus Solbosch, gdzie znajduje się biblioteka i „Fundacja Polska”.

Od lewej: Główny budynek ULB, w którym mieści się biblioteka Fundacji Polskiej, 1939. Narodowe Archiwum Cyfrowe; W akademiku „Paul Héger”, lata 30. XX wieku. Archiwum ULB.

W czasie II wojny światowej brak nauczycieli wymusił ograniczenie liczby zajęć, które były oferowane jedynie jako zajęcia fakultatywne, a w listopadzie 1941 r. uczelnia ULB podjęła decyzję o zamknięciu oficjalnej działalności. Zajęcia zostały oficjalnie wznowione dopiero w 1945 roku.

Po wojnie profesor LEDNICKI wznawia zajęcia na krótki okres, po czym ustępuje miejsca Claude’owi BACKVISOWI i przyjmuje nowego członka zespołu polonistycznego – Mariana PANKOWSKIEGO, który rozpoczyna naukę

współczesnego języka polskiego, w zwiększonej liczbie 60 godzin. Dodajmy, że Marian PANKOWSKI, przed wybuchem Drugiej Wojny Światowej jest studentem pierwszego roku polonistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim, a po wojnie kończy studia polonistyczno-slawistyczne na ULB. Claude BACKVIS, specjalista od polskiego renesansu i baroku, najpierw asystent Wacława LEDNICKIEGO, jest wykładowcą i profesorem uniwersyteckim w latach 50. XX wieku. W Polsce uważany jest do dziś za wielkiego znawcę dawnych epok kultury polskiej.

Lata 60. upływają pod znakiem nowych nazw zajęć, takich jak *Encyklopedia literatury polskiej*, która oferowała większy przegląd literatury, czy też wprowadzenia różnych poziomów w programach nauczania języka polskiego. Zamieszki majowe 1968 roku docierają również na ULB, gdzie dokładnie 57 lat temu odbyła się pierwsza duża demonstracja przeciwko skostniałym wcześniejszym autorytetom i duchowi „burżuazyjnego nauczania”. W dniach 13 i 17 maja audytorium Jansona zostało opanowane przez studentów. 21 maja 175 profesorów głosuje za uchwałą, w której nie uznawano już autorytetu uniwersyteckiej Rady Administracyjnej i domagano się jej demokratycznego zastąpienia przez organ, który wybiera cała społeczność akademicka. 1500 osób zajęło budynek A, w którym mieściła się administracja. Nowa Rada Administracyjna zostaje wybrana 20 listopada 1968 roku.

W latach 70. Claude BACKVIS i Marian PANKOWSKI prowadzą zajęcia z literatury polskiej. W 1975 r. utworzone zostają dodatkowe dyplomy („agrégation”) na studiach z literatur i języków słowiańskich, co podnosi prestiż i powagę całego programu zajęć. Dwa lata później Claude BACKVIS przechodzi na emeryturę, a jego obowiązki przejmuje Alain VAN CRUGTEN. Oprócz zajęć z literatury słowiańskiej prowadził on również zajęcia z literatury porównawczej, otwierając kierunek studiów na Europę. Pod koniec dekady zajęcia z literatury prowadzą zarówno Alain VAN CRUGTEN, jak i Marian PANKOWSKI, który w 1980 roku zostaje profesorem zwyczajnym. Znany jest on przez Polaków i Belgów jako autor nowatorskich powieści, dramatów i poezji. Jest on także autorem pierwszej antologii poezji polskiej w języku francuskim[1].

Lata 80. XX wieku charakteryzują się otwarciem kursusu języka polskiego i rosyjskiego (języków obowiązkowych) na język czeski (język dodatkowy), a także na inne kierunki studiów i nowe, możliwe kombinacje. W 1985 r. liczba godzin nauczania języka polskiego wzrasta do 75, a w programie studiów slawistycznych pojawiają się zajęcia wprowadzające do informatyki. Wśród innych nauczycieli języka polskiego warto wymienić panią TWARDOCH, asystentkę odpowiedzialną za ćwiczenia z języka polskiego oraz Jeana BLANKOFFA, który na wykładach omawia główne nurty kultur słowiańskich.

Po upadku muru berlińskiego i byłego bloku sowieckiego, zmieniają się wewnętrzne podziały i nazewnictwo wielu slawistyk; na ULB powstają dwa kierunki studiów slawistycznych: „Współczesne kraje słowiańskie” i „Filologia”. Pojawiają się zajęcia poświęcone historii ZSRR, prawu i ideologii krajów słowiańskich. Kierunek filologiczny zawiera także 30 godzin ćwiczeń z tłumaczenia tekstów rosyjskich i

polskich. Wykłady prowadzi nauczyciel zewnętrzny, który często przybywa z Polski, także z ówczesnej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie (dziś Uniwersytet Pedagogiczny). Pod koniec XX wieku i na początku XXI wieku na poszczególne staże naukowe i lektorskie przybywają m.in. Stanisław KAROLAK, Józef ŁAPTOS, Ryszard SIWEK, Marzena CHROBAK, Małgorzata STANEK, Teresa KWAŚNA.

Kolejny profesor na katedrze, Alain VAN CRUGTEN, urodzony w Brukseli, najpierw studiuje na germanistyce, a następnie na slawistyce. Po obronie pracy doktorskiej poświęconej dramaturgowi Stanisławowi Ignacemu Witkiewiczowi, Alain VAN CRUGTEN zostaje zatrudniony na ULB jako wykładowca literatury porównawczej i słowiańskiej. Jest również tłumaczem, autorem sztuk teatralnych i powieściopisarzem. Wnosi do uniwersyteckiej pedagogiki nie tylko nauczanie literatury dramatu, ale także praktykę teatralną przez spektakle, które także reżyseruje lub w których bierze udział oraz konkretną wiedzę pisarską[2].

Lata 90. XX wieku upływają pod znakiem tworzenia modułu specjalizacyjnego poświęconego Europie Środkowej i Wschodniej, który jest zapowiedzią obecnego kierunku studiów magisterskich z zakresu języków i kultur Europy Środkowej, natomiast kurs historii i cywilizacji polskiej poprzedza obecny kurs historii i kultury polskiej. Temat ZSRR ustępuje miejsca gospodarce rynkowej w Europie Wschodniej, a tłumaczenia literackie pojawiają się w programie w postaci tekstów polskich, w wymiarze 30 godzin. Pod koniec lat 90. profesor Marek TOMASZEWSKI, wykładowca Uniwersytetu w Lille, kierujący katedrą języka polskiego na Uniwersytecie Charles-de-Gaulle Lille 3, dołącza do grona brukselskich wykładowców, prowadząc między innymi zajęcia z literatury i filologii polskiej.

Dorota WALCZAK-DELANOIS rozpoczyna nauczanie języka polskiego w 1998 roku, mając już tytuł doktora z zakresu literaturoznawstwa. W 2001 roku zastępuje Alaina VAN CRUGTENA w prowadzeniu zajęć dotyczących Polski, pełniąc kolejno, zgodnie ze starym systemem, obowiązki: asystentki, wykładowcy, adiunkta, docenta i profesora, a od 2023 roku profesora zwyczajnego, co jest najwyższym tytułem akademickim w Belgii. Przez cały okres swojej kariery nauczycielskiej prowadzi zajęcia z historii, tłumaczeń, analizy tekstów literackich, historii literatury, a do momentu przybycia pani BOCIANOWSKI w 2012 roku, zatrudnionej jako asystentka języka polskiego – również z języka. Cécile BOCIANOWSKI, przejmie więc język polski oraz pierwsze podręczniki „sprzed Internetu”, napisane przez Dorotę WALCZAK-DELANOIS. Równolegle z nauczaniem Dorota Walczak-Delanois prowadzi badania nad literaturą polską i porównawczą (zwłaszcza poezją); jest także poetką i tłumaczką.

W 2004 roku uniwersytet ULB, jak wiele innych europejskich uczelni, przechodzi na system boloński, oferując zgodnie z założeniami reformy, trzy lata studiów licencjackich i dwa lata studiów magisterskich. W 2008 roku, z inicjatywy Doroty WALCZAK-DELANOIS, utworzono program podwójnego dyplomu z Uniwersytetem Warszawskim, który umożliwia studentom wyjazd na jeden lub dwa semestry do Warszawy, obronę pracy dyplomowej pod opieką profesorów obu uczelni oraz uzyskanie dwóch dyplomów. Studenci warszawscy przybywają również na nasz

kampus, by brać udział w zajęciach i uzyskać ekwiwalentny dyplom brukselski. W pierwszym dziesięcioleciu XXI wieku, konstytuuje się też osobna katedra z silnym programem polonistycznym, którą do dziś zawiaduje Dorota WALCZAK-DELANOIS.

W 2013 roku wprowadzona zostaje reforma, w ramach dekretu „Marcourt", która ujednolica system nauczania w Federacji Walonia-Brukselia a w 2015 roku powstaje nowy wydział Lettres, Traduction et Communication (Wydział Literatur, Translatologii i Komunikacji), w wyniku połączenia Wyższych Szkół o specjalizacji translatologicznej ISTI-Cooremans i Wydziału Filozofii i Literatur. W tym roku świętujemy także 10-lecie nowego wydziału i pojawienie się specjalistów-tłumaczy na kampusie Solbosch. Dr Cécile BOCIANOWSKI jako uznana tłumaczka, dzieli się teoretyczną i praktyczną wiedzą z innymi wykładowcami oraz ze studentami.

Rok 2019 upływa pod znakiem świętowania stulecia Mariana PANKOWSKIEGO, w ramach którego Cécile BOCIANOWSKI i Dorota WALCZAK-DELANOIS przygotowują seminaria i wystawę w Bibliotece Nauk Humanistycznych, a także wizytę studyjną w Krakowie, zorganizowaną wspólnie z Instytutem Polskim w Brukseli, z udziałem brukselskich studentów. W następnym roku, w ciągu kilku tygodni, w związku z pandemią Covid-19 trzeba przejść na nauczanie online, a następnie na nauczanie hybrydowe. W roku akademickim 2022-2023 program podwójnych dyplomów zostaje rozszerzony o współpracę z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Obecnie polonistyka jest wspierana przez lektorów języka polskiego, którzy są do nas oddelegowani przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej NAWA.

Dziś zespół katedry języka polskiego składa się z czterech osób (Cécile BOCIANOWSKI - ULB, Yoana GANOWSKI- ULB/UAM, Michalina KNYŚ - UJ i Dorota WALCZAK-DELANOIS - ULB), a zajęcia z literatury, historii, kultury, cywilizacji, języka i tłumaczeń są uzupełniane przez takie narzędzia dydaktyczne, jak: tandemy językowe, indywidualne konsultacje i gościnne wykłady profesorów.

Studenci mają możliwość wyjazdu do Polski w ramach stypendiów naukowych lub w ramach międzynarodowych projektów. O tym, czego udało się dokonać obecnej ekipie polonistycznej oraz jakich znamienitych uczonych i pisarzy – gościć, opowiadamy w osobnym, w świetle obchodów stulecia, także ilustrowanym zdjęciami, artykule pt. *NA MARGINESIE OBCHODÓW 100-LECIA BRUKSELSKIEJ POLONISTYKI*. Dodajmy tylko na zakończenie tego krótkiego szkicu, że jako brukselskie polonistki, jesteśmy dumne i szczęśliwe z faktu, że nadal trwa zainteresowanie studiami polonistycznymi, mimo zmiennego, nie zawsze przyjaznego świata i nieuchronnych trudności, jakie niesie ze sobą akademickie nauczanie i ochrona ważnego, polonistycznego przyczółka na belgijskiej ziemi.

Studenci

Studenci polonistyki od kilku lat oscylują wokół liczby 50 osób, razem na wszystkich latach. Największą ich grupę, około 15 osób stanowi pierwszy rok. Większość z nich to „rdzenni" Belgowie, o mieszanych korzeniach, zarówno Walonowie jak i

Flamandowie; kilku studentów zaliczyć można do grupy polonijnej. Specyfikę i bogactwo nauczania w Brukseli charakteryzują także studenci polonistyki ze wszystkich krajów Europy, a nawet kontynentów. Do tego dołączają studenci z Polski, zapisani regularnie na studiach magisterskich w podwójnym dyplomie.

Na brukselską polonistykę przyjeżdżają także regularnie goście: autorytety profesorskie, młodzi badacze oraz stażyści na krótsze lub dłuższe pobyty, pod opieką prof. Doroty Walczak-Delanois. Regularnie odbywa się także wymiana kadry oraz studentów, z wieloma polskimi uczelniami.

Zespół

Aktualnie zespół polonistyczny składa się z:

dr Cécile BOCIANOWSKI - dr literatury porównawczej Uniwersytetu Sorbony, tłumaczka literacka na język francuski. Na Wolnym Uniwersytecie w Brukseli (ULB) uczy języka i kultury polskiej oraz tłumaczenia Liczne publikacje i tłumaczenia, m.in.: prozy poetyckiej, powieści esejów. por. CV w linku poniżej.

Członkini komitetu naukowego i redakcyjnego czasopisma online Slavica Bruxellensia w latach 2012-2016. Redaktorka językowa Prac Polonistycznych od 2024 r. Współredaktorka dwujęzycznego wydania Moralności Pani Dulskiej w tłumaczeniu Paula Cazina (Wydział Polonistyki UW 2011). Wspólnie z Dorotą Walczak-Delanois przełożyła Poruszoną mapę Przemysława Czaplińskiego (Septentrion 2024). Aide à la Création Centre National du Théâtre (2015) za tłumaczenie Naszej klasy Tadeusza Słobodzianka. (2021-2023) koordynatorką polskiego komitetu sieci Eurodram (promocja teatru w przekładzie). Ekspertka językowa z polskiego w jury przewodniczącym egzaminom ustnym z tłumaczenia na Uniwersytecie w Mons w latach 2017-2025. Członkini zarządu Centrum badawczego TRADITAL na ULB od 2019 r.

https://www.linkedin.com/in/cécile-bocianowski-527b555b/

dr Agata ARASZKIEWICZ – badaczka, krytyczka sztuki, aktywistka feministyczna; ośrodki badawcze: Laboratoires d'Etudes Féminines et du Genre na Uniwersytecie Paris 8 oraz w Centre de recherches en Etudes littéraires, philologiques et textuelles (PHILIXTE) na Univerité Libre de Bruxelles (ULB). Publikacje: Wypowiadam wam moje życie. Melancholia Zuzanny Ginczanki (2002), Zapomniana rewolucja. Rozkwit kobiecego pisania w dwudziestoleciu międzywojennym (2013), zbiór esejów Nawiedzani przez dym (2012). Tłumaczka, redaktorka, kuratorka wsytaw sztuki współczesnej. Członikini polskiej Rady Stowarzyszenia Kongres Kobiet oraz opiekunka merytoryczno-programowa belgijskiego Kongresu Kobiet.

https://crimino.academia.edu/AgataAraszkiewicz

mgr Michalina KNYŚ – lektorka NAWA, na ULB od 2024 roku. Absolwentka romanistyki (UJ) i filologii polskiej – nauczanie języka polskiego jako obcego i

drugiego (UJ). Jako lektorka języka polskiego pracowała na uczelniach we Francji i w Brazylii, a także w Szkole Języka i Kultury Polskiej IGP UJ. Jest też egzaminatorką na państwowych egzaminach z języka polskiego jako obcego. Na ULB prowadzi zajęcia z języka polskiego dla początkujących (Langue polonaise I) i zaawansowanych (Langue polonaise III et traduction). Interesuje się w szczególności nauczaniem gramatyki i podejściem ukierunkowanym na działanie.

mgr Yoana GANOWSKI - jest doktorantką na Wolnym Uniwersytecie w Brukseli (ULB – centrum badawcze Philixte) oraz na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM – Szkoła Nauk o Języku i Literaturze). Obecnie pisze rozprawę doktorską na temat gatunku poematu prozą pt. „Zacieranie granic" – Poème en prose w literaturze polskiej i francuskojęzycznej XXI wieku pod opieką profesorów – Doroty Walczak-Delanois (ULB) i Tomasza Mizerkiewicza (UAM). Obszary jej zainteresowań to literatura XXI wieku, poezja francuskojęzyczna i polska, komparatystyka i przekład. Jest autorką artykułów opublikowanych, m.in. w czasopismach, takich jak: „Przegląd Humanistyczny" oraz „Tematy i Konteksty".

Przydatne linki

Kilka przydatnych linków, strony, zakładki z działalności polonistyki:

https://www.mixcloud.com/radiocampusbruxelles/histoire-de-savoir-11-avril-2024-le-monde-en-panne-avec-dorota-walczak-delaunois-et-yoana-ganowski/

https://ltc.ulb.be/les-collages-de-wis-awa-szymborska

https://www.google.com/search?client=safari&rls=en&q=LTC+stulecie+Mariana+Pankowskiego&ie=UTF-8&oe=UTF-8

https://tradital.ltc.ulb.be/navigation/actualites/stulecie-polonistyki-na-wolnym-uniwersytecie-w-brukseli

Cécile BOCIANOWSKI i Dorota WALCZAK-DELANOIS

UNIVERSITÉ LIBRE DE BRUXELLES / Wolny Uniwersytet w Brukseli ULB

Bibliografia:

Archiwum Uniwersytetu ULB (Reserve précieuse – Bibliothèque de Sciences Humaines)

L'Indépendance belge, 17 XI 1926 r.

La Nation belge, 18 XI 1926 r.

Laurent BEGHIN *La création des slavistiques italienne et belge dans les années 1920 : modalités et enjeux d'un transfert culturel*, „Interférences littéraires / Literaire interferenties". Nr 26 (2022), dir. Gonne Maud, Roland Hubert, Vanasten Stéphanie, Crombois Julie, Smeyers Elies, s. 133-152.

Marian PANKOWSKI, *Anthologie de la poésie polonaise du XIVe au XXe siècle.* Tłum. Marian Pankowski, przedmowa Claude Backvis. André de Rache, Aalter, Bruxelles 1961.

Dorota WALCZAK-DELANOIS, *Obrazy polskie w powieści Alaina van Crugtena* La dictature des ignares, „Polonistyka.Inowacje". Nr 19 (2024), s. 185-199. https://doi.org/10.14746/pi.2024.19.12.

Materiał opracowany w ramach projektu „Polonistyka wobec wyzwań współczesnego świata". Dofinansowano ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa II" (numer projektu: NdS-II/SP/0264/2024/01).

---

[1] Marian Pankowski, *Anthologie de la poésie polonaise du XIVe au XXe siècle.* Tłum. Marian Pankowski, przedmowa Claude Backvis. André de Rache, Aalter, Bruxelles 1961.

[2] Zob. Dorota Walczak-Delanois, *Obrazy polskie w powieści Alaina van Crugtena* La dictature des ignares, „Polonistyka.Inowacje". Nr 19 (2024), s. 185-199. https://doi.org/10.14746/pi.2024.19.12.

---

[1] « Les Relations intellectuelles belgo-polonaises », *Le Peuple*, 2 X 1925 r.

[2] Zob. *L'Indépendance belge*, 17 XI 1926 r.; *La Nation belge*, 18 XI 1926 r.

[3] Nekrolog prof. Lednickiego z dnia 29 XII 1967 r., podpisany przez Rektora M. Homèsa i Prezesa Rady Uniwersytetu F. Leblanc, Archiwum ULB.

Słowa kluczowe: polonistyka, Bruksela